KESKKONNAMINISTEERIUM

Keskkonnamõju eelhinnangud

Ülle Luiks
Keskkonnaministeerium / peaspetsialist

24.11.2022

Ettekande sisu

- Keskkonnamõju hindamine
- Eelhinnangu vajadus
- Eelhinnangu koostamise nõuded
- KSH eelhindamine
- Natura eelhindamine

Keskkonnamõju hindamine (KMH)

- Keskkonnamõju hinnatakse, kui taotletakse tegevusluba või selle muutmist ning tegevusloa taotlemise või muutmise põhjuseks olev kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju (sh võimalik mõju Natura 2000 võrgustiku alale)
- KMH eesmärk on anda tegevusloa andjale (otsustajale) teavet kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimalustega kaasneva olulise keskkonnamõju kohta ning kavandatavaks tegevuseks sobivaima lahendusvariandi valikuks, millega on võimalik vältida või vähendada ebasoodsat mõju keskkonnale ning edendada säästvat arengut
- KMH eesmärk on otsuse tegemiseks vajaliku teabe kogumine ja analüüsimine ning eeldatavalt olulise keskkonnamõju vältimiseks või leevendamiseks lahenduste pakkumine

Õigusaktid

- Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus (KeHJS)
- Planeerimisseadus (PlanS)
- Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määrus nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhinnang, täpsustatud loetelu“ (VV määrus nr 224)
- Keskkonnaministri määrus „Eelhinnangu sisu täpsustavad nõuded“, vastu võetud 16.08.2017 nr 31

Eelhinnangu vajadus (1)

- KeHJS § 6 lg 1 nimetab olulise keskkonnamõjuga tegevused – KMH tuleb algatada vajadust põhjendamata
- Kui tegevus ei kuulu § 6 lg 1 loetellu, tuleb kaaluda KMH algatamise vajadust ja anda eelhinnang KeHJS § 6 lg 2 nimetatud tegevusvaldkondade tegevuste puhul
- § 6 lg 2 nimetatud tegevusvaldkondi täpsustab VV määrus nr 224
- Eelhinnang tuleb teha ka juhul, kui § 6 lg 1 nimetatud olulise keskkonnamõjuga tegevusi muudetakse või käitist laiendatakse

Eelhinnangu vajadus (2)

- Eelhinnangu vajadus võib tekkida ka hiljem tegevusloa taotluse menetlemise käigus, kui tegevusloa taotlust muudetakse või selguvad uued andmed
- Eelhinnangu võib jätta tegemata, kui tegevus jääb väljapoole § 6 lg 2 või VV määruse nr 224 reguleerimisala, arvestades tegevuse iseloomu, sisu, mahtu, asukohta. Lisada otsusesse vastav põhjendus
- Kui tegevusega kaasneb eeldatavalt oluline keskkonnamõju, võib jätta KMH algatamata, kui tegevuse mõju on varem hinnatud KMH/KSH käigus ja otsustajal on tegevusloa andmiseks piisavalt teavet

Tegevuste näited

- Maavara kaevandamine, energeetika, tööstused
- Põllu- ja metsamajandus, jäätmekäitlus, vee erikasutus
- Infrastruktuuri ehitamine – ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni, bussi- ja autoparkide, elurajooni, staadioni, haigla, ülikooli, vangla, kaubanduskeskuse ning muude samalaadsete projektide arendamine
- Tee rajamine või laiendamine
- Turismimajanduse, puhke-, spordi- või virgestusalade rajamine
- Selline tegevus, mis eeldatavalt võib mõjutada Natura 2000 võrgustiku ala või kaitstavat loodusobjekti
- Muud määruses nimetamata tegevused, mis võivad kaasa tuua olulise keskkonnamõju; nimekiri ei ole lõplik
- Määruses nimetatud tegevuse või käitise muutmine või ehitise laiendamine

Eelhinnangu andmine (1)

- Arendaja esitab otsustajale õigusaktis sätestatud juhul ja korras tegevusloa taotluse (KOV-s ehitusluba, ehitise kasutusluba)
- Eelhinnangu andmiseks esitab arendaja koos tegevusloa taotlusega või otsustaja nõudel KeHJS § 6^1 lg 1 nimetatud teabe tegevuse kohta (tegevuse eesmärk, iseloom, näitajad, tegevuse ala kirjeldus, eeldatavalt mõjutatavate keskkonnaelementide kirjeldus, olemasolev teave kavandatava tegevusega kaasneva olulise keskkonnamõju kohta jm asjakohane info)
- Eelhinnang tuleb anda õigusaktis sätestatud tegevusloa taotluse menetlemise aja jooksul, kuid hiljemalt 90 päeva jooksul pärast teabe saamist (võimalik pikendada põhjendatud juhul)
- KMH algatamise ja algatamata jätmise otsuses peab olema esitatud KeHJS § 11 lg 8 nõutud teave (mh otsustaja andmed, tegevuse nimetus ja eesmärk, KMH algatamise/algatamata jätmise põhjendus; KMH algatamata jätmise puhul keskkonnameetmed, millega vältida või ennetada ebasoodsat keskkonnamõju)

Eelhinnangu andmine (2)

- Eelhinnang ja KMH algatamine või algatamata jätmine on otsustaja kaalutlusotsus, millest peab olema selgelt välja loetav, kuidas otsuseni jõuti (kõik kriteeriumid ja asjaolud läbi kaalutud)
- Otsustaja võib kavandatava tegevuse KMH algatamata jätmise otsuse esitada tegevusloa andmise või andmata jätmise otsuse ühe osana. Eelhinnangu võib nt esitada eraldi otsuse lisana
- Asjaomaste asutustega konsulteerimine – kui otsuse eelnõu koos eelhinnanguga on valmis, küsitakse asutuste seisukohti. Kaitstava loodusobjekti ja Natura ala puhul kindlasti kooskõlastada otsuse eelnõu kaitseala valitsejaga ehk Keskkonnaametiga
- KMH algatamisest või algatamata jätmise otsusest teavitatakse 14 päeva jooksul vastavalt KeHJS § 12 (kirjalikult asjaosalistele, Ametlikud Teadaanded, ehitusregistris), KMH algatamata jätmise puhul teavitatakse koos tegevusloa otsuse teatega

Eelhinnangu sisu nõuded

- Kavandatav tegevus (iseloom, maht, seosed teiste tegevustega, ressursside kasutus, tegevusega kaasnevad tegurid, tekkivad jäätmed, avariiolukorrad jne)
- Kavandatava tegevuse asukoht ja mõjutatav keskkond (olemasolev maakasutus, alal esinevad loodusvarad, inimeste tervis ja heaolu)
- Hinnang keskkonnamõju olulisusele (sh mõju suurus, olulisus, tõenäosus, kestus, piiriülene mõju, koosmõju, ebasoodsa mõju vältimise ja leevendamise võimalused)
- Eelhinnangu järeldus kavandatava tegevuse KMH algatamise või algatamata jätmise vajalikkuse kohta koos põhjenduste kokkuvõttega
- KMH algatamata jätmisel esitatakse eelhinnangus põhjendatud juhul ettepanekud vajalikeks keskkonnameetmeteks

KSH eelhinnang (1)

- Keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH) on strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega kaasneva olulise keskkonnamõju tuvastamiseks, alternatiivsete võimaluste väljaselgitamiseks ning ebasoodsat mõju leevendavate meetmete leidmiseks korraldatav hindamine, mille tulemusi võetakse arvesse strateegilise planeerimisdokumendi koostamisel ja mille kohta koostatakse nõuetekohane aruanne
- KSH koostatakse strateegiliste planeerimisdokumentide menetluses – planeeringud PlanS tähenduses, arengukavad, strateegiad, tegevuskavad vm dokumendid (vastavalt KeHJS § 31)
- KSH on vajalik KeHJS § 33 lg 1 nimetatud juhtudel, sh KOV eriplaneeringule, üldplaneeringule ning kui planeerimisdokument (nt arengukava, detailplaneering) on aluseks KeHJS § 6 lg 1 tegevusele või on eeldatavalt olulise keskkonnamõjuga KeHJS § 6 lg 2-4 järgi

KSH eelhinnang (2)

- KSH algatamist tuleb kaaluda ja teha KSH eelhinnang KeHJS §33 lg 2 ja PlanS nimetatud strateegiliste planeerimisdokumentide koostamisel:
  - detailplaneeringuga kavandatakse KeHJS § 6 lg 2 nimetatud valdkonda kuuluvat ja VV määruses nr 224 nimetatud tegevust
  - detailplaneeringule, millega muudetakse üldplaneeringut (nt juhtotstarbe ulatuslik muutmine)
  - koostatakse maakonnaplaneering või üldplaneering teemaplaneeringuna
  - mõne muu strateegilise planeerimisdokumendiga kavandatakse KeHJS § 6 lg 2 või VV määruses nr 224 nimetatud tegevust või dokumendis tehakse muudatusi

KSH eelhinnang (3)

- KSH eelhinnangu koostamisel tuleb lähtuda KeHJS § 33 lõigetes 3-5 nimetatud kriteeriumidest:
  - strateegilise planeerimisdokumendi iseloomust ja sisust
  - elluviimisega kaasnevast keskkonnamõjust ja eeldatavalt mõjutatavast alast
  - asjaomaste asutuste seisukohast (saata otsuse eelnõu)
- KSH algatamise või algatamata jätmise otsus peab sisaldama KeHJS § 35 lg 5 andmeid, sh KSH algatamise või algatamata jätmise põhjendust. Otsuse võib vormistada koos planeerimisdokumendi algatamise otsusega, nt KSH eelhinnang vormistada otsuse lisana või seletuskirjas.
- Otsusest teavitatakse 14 päeva jooksul pärast otsuse tegemist (asutustele, ajalehes, Ametlikes Teadaannetes).

Natura eelhindamine

- Eelhindamise ühe osana tuleb anda hinnang kavandatava tegevuse eeldatavast mõjust Natura 2000 võrgustiku alale ehk viia läbi Natura-eelhindamine.
- Eesmärk on välja selgitada ja tuvastada projekti või kava võimalik mõju Natura alale (kas eraldi või koos teiste projektide või kavadega) ning hinnata, kas tegemist on tõenäoliselt ebasoodsa mõjuga Natura ala kaitse-eesmärkidele. Kui ebasoodne mõju Natura ala kaitse-eesmärkidele on välistatud, võib tegevusloa väljastada või kava kehtestada.
- Kui ebasoodne mõju Natura ala kaitse-eesmärkidele ei ole teada ning pole piisavalt informatsiooni järelduste tegemiseks või kui tõenäoliselt kaasneb ebasoodne mõju Natura ala kaitse-eesmärkidele, tuleb teha Natura asjakohane hindamine. Natura hindamise juhised olemas KeM, KeA lehel.

KESKKONNAMINISTEERIUM

Aitäh!

Ülle Luiks
ulle.luiks@envir.ee